

Autentiškas vertimas
Vyriausybės kanceliarijos
Administracinis departamentas
2017 03 15
Redagavimo ir vertimų
skyriaus vedėjo pavaduotoja
D. Čekalauskienė
[Signature]

A/HRC/34/9

Jungtinių Tautų
Generalinė Asamblėja

Bendro naudojimo
dokumentas

2016 m. gruodžio 27 d.

Originalo kalba – anglų.

Žmogaus teisių taryba

34-a sesija

2017 m. vasario 27 d. – kovo 24 d.

Darbotvarkės klausimas Nr. 6

Visuotinė periodinė peržiūra

Visuotinės periodinės peržiūros darbo grupės ataskaita*

Lietuva

GE.16-22939(E)

* Šios ataskaitos priedas platinamas toks, koks yra gautas.

Turinys

Įvadas.....	3
I. Peržiūros procedūros posėdžio santrauka.....	3
A. Valstybės, kurios peržiūra atliekama, pristatymas.....	3
B. Interaktyvusis dialogas ir valstybės, kurios peržiūra atliekama, atsakymai.....	6
II. Išvados ir (arba) rekomendacijos.....	15
Priedas	
Delegacijos sudėtis.....	28

Įvadas

1. Vadovaujantis Jungtinių Tautų Žmogaus teisių tarybos rezoliucija Nr. 5/1 įkurta Visuotinės periodinės peržiūros darbo grupė posėdžiavo savo 26-oje sesijoje 2016 m. spalio 31 d. – lapkričio 11 d. Lietuvos peržiūra buvo atliekama per 6-ąjį susitikimą 2016 m. lapkričio 2 d., Lietuvos delegacijai vadovavo teisingumo viceministras Paulius Gričiūnas. Darbo grupė per savo 10-ąjį susitikimą, 2016 m. lapkričio 4 d., priėmė ataskaitą dėl Lietuvos.

2. 2016 m. sausio 12 d. Jungtinių Tautų Žmogaus teisių taryba siekdama palengvinti Lietuvos peržiūrą išrinko tokią pranešėjų grupę („troiką“): Salvadoras, Gruzija ir Kataras.

3. Vadovaujantis Žmogaus teisių tarybos rezoliucijos Nr. 5/1 priedo 15 dalimi ir rezoliucijos Nr. 16/21 priedo 5 dalimi, buvo išleisti šie Lietuvos peržiūrai skirti dokumentai:

a) nacionalinė ataskaita / rašytinis pranešimas pateikti vadovaujantis 15 dalies a punktu (A/HRC/WG.6/26/LTU/1 ir Corr.1);

b) vadovaujantis 15 dalies b punktu (A/HRC/WG.6/26/LTU/2) Jungtinių Tautų vyriausiojo žmogaus teisių komisaro biuro (JTVŽTKB) parengtas medžiagos rinkinys;

c) vadovaujantis 15 dalies c punktu (A/HRC/WG.6/26/LTU/3) JTVŽTKB parengta santrauka.

4. Belgijos, Čekijos, Jungtinės Didžiosios Britanijos ir Šiaurės Airijos Karalystės, Ispanijos, Meksikos, Nyderlandų, Norvegijos, Slovėnijos, ir Švedijos iš anksto parengtų klausimų sąrašas perduotas Lietuvai per „troiką“. Šie klausimai pateikti visuotinės periodinės peržiūros ekstranete.

I. Peržiūros procedūros posėdžio santrauka

A. Valstybės, kurios peržiūra atliekama, pristatymas

5. Delegacija dar kartą patvirtino Lietuvos įsipareigojimą dalyvauti unikaliame visuotinės periodinės peržiūros procese, kuriuo siekiama įvertinti padėtį kiekvienos Jungtinių Tautų valstybės narės žmogaus teisių apsaugos srityje. Šis universalus ir visa apimantis peržiūros procesas atspindi žmogaus teisių prigimtį. Šiuo procesu buvo dar kartą patvirtintas Lietuvos įsipareigojimas remti ir saugoti žmogaus teises nacionaliniu ir tarptautiniu lygmenimis. Nuo tada, kai tapo nepriklausoma nuo Tarybų Sąjungos, Lietuva ratifikavo visus pagrindinius žmogaus teisių dokumentus ir užtikrino, kad jos teisės aktai atitiktų tarptautinius žmogaus teisių standartus. Po pirmos peržiūros pateiktos rekomendacijos paskatino tobulinti žmogaus teisių srityje galiojančios nacionalinės teisės aktų nuostatas, politiką ir programas, nustatyti neišspręstas problemas ir galimus jų sprendimo būdus.

6. Nacionalinė ataskaita buvo parengta atsižvelgus į pažangą, padarytą įgyvendinant po pirmos peržiūros pateiktas rekomendacijas, ir pasikonsultavus su pilietine visuomene. Teisingumo ministerija, nacionalinės ataskaitos rengimą koordinuojanti institucija, rengė metinius, teminius nacionalinių institucijų ir nevyriausybinių organizacijų atstovų posėdžius siekdama užtikrinti išsamų dialogą su pilietinės visuomenės atstovais, kurie pateikė išsamią analizę ir pasiūlymų dėl minėtų rekomendacijų įgyvendinimo. Be to, pirmas nacionalinės ataskaitos projektas buvo pateiktas nevyriausybiniams organizacijoms (toliau – NVO), o į jų pateiktas pastabas buvo atsižvelgta rengiant galutinę ataskaitą.

7. Lietuva stengėsi užtikrinti, kad nevyriausybinių organizacijų aktyviai dalyvautų su žmogaus teisėmis susijusių sprendimų priėmimo procese. Naujai įsteigta NVO tarybai buvo pavesta padėti šį tikslą pasiekti. 2013 m. Seimas priėmė NVO įstatymą, kuriuo siekiama sukurti palankią aplinką pilietinės visuomenės organizacijoms ir užtikrinti tinkamas jų veiklos sąlygas. Nuo 2014 m. NVO taryba kaip patariamoji institucija, kurią sudaro valstybės institucijų ir nevyriausybinių organizacijų atstovai, užtikrina pilietinės visuomenės atstovų dalyvavimą formuojant ir įgyvendinant su jų veikla susijusią politiką.

8. Ataskaitoje delegacija nurodė keletą nuo 2011 m. pirmos peržiūros atlikimo įvykusių teigiamų pokyčių. 2015 m. Seimo kontrolierių įstaiga pateikė prašymą dėl Paryžiaus principus atitinkančios nacionalinės žmogaus teisių institucijos statuso pripažinimo. Nuo 2014 m. Seimo kontrolierių įstaiga veikia ir kaip nacionalinės prevencijos institucija pagal Jungtinių Tautų konvencijos prieš kankinimą ir kitokį žiaurų, nežmonišką ar žeminantį elgesį ar baudimą fakultatyvų protokolą. 2015 m. veiklą pradėjo naujas Tautinių mažumų departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės, kuriam buvo pavesta užtikrinti tautinėms mažumoms galimybę visapusiškai dalyvauti valstybės socialiniame, politiniame ir kultūriniame gyvenime.

9. Lietuva aktyviai įgyvendino lyčių lygybės politiką siekdama kovoti su moterų diskriminacija ir užtikrinti joms didesnę galimybę dalyvauti visuose valdymo lygmenyse. Lyčių lygybė yra ir pirmenybinė užsienio politikos sritis. Lietuvos Prezidentė yra viena pirmųjų pasaulinio lygio vadovų, kuri ėmėsi iniciatyvos ir asmeniškai prisidėjo prie moterų teisių apsaugos ir rėmimo stiprinimo. 2016 m. rugsėjo mėnesį Prezidentė vadovavo aukšto lygio valstybių vadovų ir organizacijų atstovų diskusijai, vykusiai 71-ojoje Jungtinių Tautų Generalinėje Asamblėjos sesijoje dėl smurto prieš moteris ekonominių kaštų, per kurią kai kurios Jungtinių Tautų narės prisiėmė plataus masto įsipareigojimą panaikinti smurtą prieš moteris. Vienas pagrindinių 2012–2016 m. Nacionalinės lygių galimybių programos tikslų yra kiekvieno asmens vienodų teisių ir lygių galimybių užtikrinimas. Ketvirtoji Nacionalinė lygių galimybių programa buvo patvirtinta 2015 metais.

10. Įgyvendinant valstybės tautinių mažumų politiką ir toliau skiriamas dėmesys romų bendruomenei, nes romų bendruomenė iki šiol yra viena iš grupių, kurioms neužtikrintos palankios socialinės sąlygos. Viena po kitos buvo ar yra įgyvendinamos keturios romų bendruomenės integracijos į visuomenę programos, įskaitant Vilniaus (Kirtimų) romų taboro bendruomenės integracijos į visuomenę 2016–2019 m. savivaldybės programą, siekiant išspręsti romų socialinės atskirties, švietimo ir sveikatos priežiūros problemas, išsaugoti jų kultūrą ir tradicijas bei skatinti toleranciją visuomenėje.

11. Be to, 2015 m. Vyriausybė, siekdama mažinti diskriminaciją, užtikrinti lygias galimybes, ugdyti visuomenės sąmoningumą ir skatinti toleranciją, patvirtino Nediskriminavimo skatinimo tarpinstitucinį veiklos planą. Delegacija nurodė 2016 m. vykusias LGBTI asmenų teises ginančių nevyriausybinių organizacijų surengtas eitynes „Baltijos pasididžiavimas“ kaip vieną iš teigiamų pokyčių pavyzdžių. Šį kartą kitaip nei ankstesniais metais eitynės „Baltijos pasididžiavimas“ buvo surengtos be jokių kliūčių, sulaukė daug dėmesio, jose dalyvavo valstybės pareigūnai ir Seimo nariai. Žmogaus teisių taryboje Lietuva pareiškė savo pritarimą tam, kad būtų suteikti įgaliojimai nepriklausomam ekspertui, tiriančiam apsaugą nuo smurto ir seksualine orientacija bei lytine tapatybe paremtą diskriminaciją. 2016 m. Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyba kartu su Nacionaliniu lygybės ir įvairovės forumu trečią kartą surengė Nacionalinius lygybės ir įvairovės apdovanojimus ir apdovanojo žmones ir organizacijas, kurie pasižymėjo

skatinant lygybę ir kovojant su diskriminacija. Šie apdovanojimai yra svarbus įvykis ugdant sąmoningumą ir kovojant su LGBTI asmenų diskriminacija Lietuvoje.

12. Delegacija nurodė, kad neseniai priimtame Darbo kodekse išdėstytas lyčių lygybės ir nediskriminavimo principas ir nustatytas draudimas tiesiogiai ir netiesiogiai diskriminuoti dėl įvairių priežasčių, įskaitant seksualinę orientaciją.

13. 2016 m. spalio mėnesį Švietimo ir mokslo ministerija patvirtino naują privalomąją Sveikatos ir lytiškumo ugdymo bei rengimo šeimai programą, kuri įgyvendinama įtraukiant tam tikrus privalomus dalykus į pradinio ir vidurinio ugdymo programą.

14. Delegacija atkreipė dėmesį į nacionalinėje ataskaitoje pateiktą informaciją apie Neįgaliųjų teisių konvencijos įgyvendinimą ir nurodė, kad priimtas veiksmų planas, kuriuo įgyvendinamos Neįgaliųjų teisių komiteto rekomendacijos. Atitinkamai buvo parengtas ir 2016–2020 m. veiksmų plano projektas. Buvo pakeistos kai kurios Civilinio kodekso nuostatos siekiant užtikrinti, kad vertinant neįgalių asmenų veiksnumą būtų laikomasi naujo požiūrio, ir nustatyti naujas priemones, kuriomis jie galėtų pasinaudoti priimant sprendimus. Pagrindinė naujo teisės akto nuostata yra ta, kad asmuo turėtų kuo ilgiau išlaikyti veiksnumą ir gauti reikiamą pagalbą, kuri būtina jam ar jai norint pasinaudoti savo teisėmis.

15. Vyriausybė pritarė teisės akto, kuriuo Baudžiamojo kodekso nusikaltimų sudėtys papildomos įtraukiant negalią ir amžių kaip draudžiamos diskriminacijos pagrindus, projektui. Administracinių nusižengimų kodekse, kuris įsigalios 2017 m., neapykantos kurstymas priskiriamas sunkinančioms aplinkybėms.

16. 2015 m. įvykdžius ilgalaikio įkalinimo įstaigų sistemos reformas nebeliko nė vienos perpildytos laisvės atėmimo įstaigos, o kalėjimuose esančių žmonių skaičius sudaro 75 proc. didžiausio kalinių, kurie galėtų būti minėtose įstaigose, skaičiaus. Vyriausybė renovavo minėtas įstaigas, o ilgalaikio įkalinimo įstaigoms įsteigė naują liginę.

17. Lietuva vykdė strategines reformas siekdama išnaikinti korupciją, jos indeksas pasauliniame korupcijos suvokimo reitinge nukrito į 61 vietą, palyginti su 50 vieta 2011 m. Nuo 2013 m. Lietuva aktyviai dalyvavo EBPO darbo grupės dėl kyšininkavimo veikloje ir siekė tapti visateise jos nare.

18. Delegacija nurodė, kad Vyriausybė įsipareigoja priimti daugiau pabėgėlių iš kitų ES valstybių narių. Pagal Perkėlimo į ES ir ES viduje schemą Lietuva sutiko priimti 1105 pabėgėlius. Leidimą gyventi Lietuvoje turintys migrantai ir pabėgėliai iš trečiųjų šalių galės prisijungti prie darbo rinkos, o galimybę integruotis į visuomeninį gyvenimą užtikrins teikiama socialinė pagalba ir integraciją skatinančios priemonės. 2017 m. nacionaliniame biudžete numatytos papildomos lėšos pabėgėlių poreikiams patenkinti.

19. 2015 m. gruodžio mėnesį Seimo kontrolierių įstaiga pateikė prašymą dėl nacionalinės žmogaus teisių institucijos statuso pripažinimo. Sprendimas prašyti pripažinti tokį statusą buvo priimtas išsamiai pasikonsultavus su įvairiomis suinteresuotosiomis šalimis siekiant įvertinti, ar norint užtikrinti minėtos įstaigos atitiktį Paryžiaus principams būtini teisės aktų pakeitimai. 2016 m. lapkričio mėnesį numatyta peržiūrėti prašymą dėl įstaigos statuso pripažinimo.

20. Seimo kontrolierių įstaiga veikia ir kaip nacionalinės prevencijos institucija pagal Jungtinių Tautų konvencijos prieš kankinimą ir kitokį žiaurų, nežmonišką ar žeminantį elgesį ar baudimą fakultatyvų protokolą. Per pastaruosius trejus metus jos atstovai surengė daugiau nei 120 vizitų į įkalinimo vietas ir pateikė daugiau nei 300 rekomendacijų valstybės ir savivaldybių

įstaigoms dėl gyvenimo sąlygų kalėjimuose, sulaikytiems ir kalintiems asmenims teikiamų sveiktos priežiūros paslaugų, už kameros ribų vykdomos veiklos, apsaugos nuo netinkamo elgesio ir reabilitacijos. Seimo kontrolierių įstaiga nurodė, kad buvo pagerintos sąlygos psichiatrinėse įstaigose, įskaitant pacientams užtikrinamą būtiniausią plotą, teisę į privatumą, fizinio suvaržymo atvejų registravimą ir skundų ar prašymų analizavimą. Remiantis Seimo kontrolierių įstaigos rekomendacijomis dėl socialinės priežiūros įstaigų buvo iš dalies pakeisti teisės aktai, kurių nuostatomis reglamentuojamos socialinės paslaugos, ir buvo pagerinta teikiamų paslaugų kokybė. Tačiau būtina pagerinti ir neįgaliems asmenims teikiamų paslaugų kokybę.

B. Interaktyvusis dialogas ir valstybės, kurios peržiūra atliekama, atsakymai

21. Vykstant interaktyviajam dialogui pranešimus padarė 64 delegacijos. Per šį dialogą išsakytos rekomendacijos pateikiamos šios ataskaitos II skyriuje.

22. Venesuelos Bolivarų Respublika palankiai įvertino tai, kad per peržiūrimą laikotarpį buvo ratifikuota Neįgaliųjų teisių konvencija ir jos protokolai, ir tai, kad neįgaliems asmenims yra teikiamos specialios paslaugos. Ji pasidžiaugė, kad sumažėjo romų neraštingumo lygis ir padidėjo pradinę mokyklą lankančių romų vaikų skaičius.

23. Afganistanas pagyrė Lietuvą už tai, kad ji ratifikavo Jungtinių Tautų konvencijos prieš kankinimą ir kitokį žiaurų, nežmonišką ar žeminantį elgesį ar baudimą fakultatyvų protokolą ir Tarptautinę konvenciją dėl visų asmenų apsaugos nuo priverstinio dingimo, ir už tai, kad įgyvendino ketvirtą Nacionalinę moterų ir vyrų lygių galimybių programą. Afganistanas taip pat pagyrė Lietuvą už tai, kad ji aplenkė daugelį Europos valstybių siekdama užtikrinti vienodą vyrų ir moterų darbo užmokesį.

24. Albanija pagyrė Lietuvą už nuolatinį bendradarbiavimą su tarptautinėmis žmogaus teisių gynimo organizacijomis ir už tai, kad tapo Tarptautinės konvencijos dėl asmenų apsaugos nuo priverstinio dingimo ir Jungtinių Tautų konvencijos prieš kankinimą ir kitokį žiaurų, nežmonišką ar žeminantį elgesį ar baudimą fakultatyvaus protokolo dalyve. Ji paragino Lietuvą stiprinti žmogaus teisių apsaugos mechanizmą.

25. Andora palankiai įvertino priemones, kurių Lietuva ėmėsi siekdama kovoti su smurtu artimoje aplinkoje ir lyties pagrindu patiriamu smurtu, įskaitant Europos Tarybos Stambulo konvencijos pasirašymą ir 2015 m. priimtus Baudžiamojo kodekso ir Baudžiamojo proceso kodekso pakeitimus. Ji atkreipė dėmesį į pastangas pagerinti vaiko teisių apsaugos sistemą.

26. Argentina palankiai įvertino tai, kad Lietuva ratifikavo daugiau su žmogaus teisėmis susijusių tarptautinių dokumentų, ir paragino prisijungti prie tų, prie kurių Lietuva dar neprisijungė. Ji atkreipė dėmesį į kai kuriuos Lietuvos patvirtintus planus, skirtus kovoti su diskriminacija.

27. Armėnija palankiai įvertino priemones, kurių Vyriausybė ėmėsi siekdama skatinti vyrų ir moterų lygybę ir kovoti su smurtu artimoje aplinkoje. Armėnija pasidžiaugė, kad Lietuva teikė techninę pagalbą žmogaus teisių srityje Europos Sąjungos Rytų partnerystės valstybėms, konkrečiai Armėnijai.

28. Australija palankiai įvertino Nacionalinę romų integracijos strategiją. Ji pareiškė susirūpinimą blogomis sąlygomis, nepagrįstai naudojama jėga, kalėjimų ir sulaikymo centrų perpildymo problema ir lesbiečių, gejų, biseksualų, translyčių ir interseksualių asmenų (LGBTI) teisėmis Lietuvoje.

29. Azerbaidžanas pagyrė Lietuvą už norminės ir institucinės žmogaus teisių rėmimo ir apsaugos sistemos stiprinimą, Jungtinių Tautų konvencijos prieš kankinimą ir kitokį žiaurų, nežmonišką ar žeminantį elgesį ar baudimą fakultatyvaus protokolo ir Europos Tarybos konvencijos dėl veiksmų prieš prekybą žmonėmis ratifikavimą. Azerbaidžanas palankiai įvertino prašymą dėl nacionalinės žmogaus teisių institucijos statuso pripažinimo.

30. Baltarusija pabrėžė Lietuvos patirtį rengiant temines konsultacijas, kuriose dalyvauja nevyriausybinių organizacijų, ir įgyvendinant po pirmos peržiūros pateiktas rekomendacijas dėl kovos su prekyba žmonėmis, smurtu artimoje aplinkoje ir smurtu prieš moteris pasiektą pažangą. Baltarusija išreiškė susirūpinimą žiniasklaidoje dažnai pasirodančiais neapykantą kurstančiais pasisakymais ir kai kurių politikų pasisakymais.

31. Belgija palankiai įvertino veiksmus, kurių Lietuva ėmėsi siekdama įgyvendinti po pirmos peržiūros pateiktas rekomendacijas, kurioms ji pritarė. Ji nurodė, kad dar yra dalykų, kuriuos galima tobulinti. Ji pareiškė, kad yra labiausiai susirūpinusi itin paplitusiu prieš moteris nukreiptu smurtu artimoje aplinkoje ir vis stiprėjančia neigiama nuomone apie LGBTI asmenis.

32. Bosnija ir Hercegovina palankiai įvertino veiksmus, kurių Lietuva ėmėsi stiprindama žmogaus teisių apsaugos pagrindą, konkrečiai Tarptautinės konvencijos dėl asmenų apsaugos nuo priverstinio dingimo ir Jungtinių Tautų konvencijos prieš kankinimą ir kitokį žiaurų, nežmonišką ar žeminantį elgesį ar baudimą fakultatyvaus protokolo ratifikavimą, ir pagyrė kovai su smurtu prieš moteris skirtos teisinės sistemos gerinimą ir stiprinimą, nuolatinės pastangos užkirsti kelią smurtui prieš moteris ir teikti pagalbą smurto aukoms.

33. Brazilija pripažino Lietuvos pažangą kovojant su smurtu prieš moteris ir smurtu artimoje aplinkoje ir nurodė, jog aiškus įtvirtinimas, kad vedybinis prievartavimas yra baudžiamasis nusikaltimas, galėtų padėti toliau remti ir apsaugoti moterų teises. Brazilija pareiškė susirūpinimą dėl pranešimų apie prieglobsčio prašytojų ir neteisėtų migrantų neteisėtą sulaikymą bei dėl pabėgėlių padėties.

34. Kanada palankiai įvertino Lietuvoje priimtus teisės aktus, kuriais užtikrinama pagrindinių laisvių apsauga, įskaitant Lygių galimybių įstatymą ir Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymą. Ji pabrėžė, kad svarbu nuolat stengtis visapusiškai įgyvendinti teisės aktus, kuriais kovojama su antisemitizmu ir kuriais remiamos ir stiprinamos vaiko ir neįgaliųjų teisės.

35. Čilė pripažino Vyriausybės padarytą pažangą, įskaitant papildomų dokumentų ratifikavimą ir veiksmo planų, pavyzdžiui, susijusių su romų integracija, patvirtinimą. Ji palankiai įvertino Baudžiamojo kodekso nuostatų pakeitimus, kuriais siekiama panaikinti smurtą prieš moteris ir smurtą artimoje aplinkoje.

36. Kinija palankiai įvertino Lietuvos pastangas įgyvendinant Nacionalinę moterų ir vyrų lygių galimybių programą, priimtus Baudžiamojo kodekso ir Baudžiamojo proceso kodekso pakeitimus ir iniciatyvas, kuriomis siekiama kovoti su smurtu prieš moteris ir smurtu artimoje aplinkoje. Ji palankiai įvertino priemones, kurių buvo imtasi siekiant apsaugoti vaikų teises.

37. Kosta Rika paragino Lietuvą ratifikuoti Tarptautinio ekonominių, socialinių ir kultūrinių teisių pakto fakultatyvų protokolą. Ji pareiškė susirūpinimą dėl to, kad Lietuva nėra įsteigusi Paryžiaus principus atitinkančios nacionalinės žmogaus teisių institucijos. Kosta Rika pareiškė susirūpinimą dėl pranešimų apie išnaudojamus psichinę negalią turinčius vaikus, fizinės bausmės, smurtą, kurį vaikai patiria namuose, smurtą artimoje aplinkoje, mažumų diskriminavimą, didelį savižudybių skaičių ir abortus, kuriems ryžtasi jauni žmonės.

38. Kroatija pagyrė Lietuvą už Baudžiamojo kodekso ir Baudžiamojo proceso kodekso pakeitimus, kuriais siekiama stiprinti kovą su smurtu prieš moteris ir smurtu artimoje aplinkoje ir užtikrinti veiksmingą pagalbą aukoms. Ji paragino Vyriausybę dėti daugiau pastangų siekiant apsaugoti nuo lyties pagrindu patiriamo smurto ir pripažinti vedybinį prievartavimą baudžiamuoju nusikaltimu.

39. Čekijos Respublika padarė pranešimą ir pateikė rekomendacijas.

40. Egiptas palankiai įvertino teisės aktų pakeitimus, kuriais siekiama kovoti su smurtu artimoje aplinkoje ir spręsti problemas, susijusias su vienodo užmokesčio už vienodos vertės darbą užtikrinimu nepaisant lyties. Egiptas pareiškė, kad vis dar yra susirūpinęs netolerancija ir didėjančiu su neapykantos skatinimu, rasizmu ir ksenofobija susijusių nusikaltimų skaičiumi.

41. Estija pasidžiaugė, kad Lietuva yra pagrindinių sutarčių, kuriomis reglamentuojamos žmogaus teisės, šalis ir kad ji visapusiškai bendradarbiavo atliekant specialiąsias Jungtinių Tautų procedūras. Ji palankiai įvertino lyčių lygybės, moterų ir tautinėms mažumoms priklausančių asmenų teisių apsaugos srityse pasiektą pažangą. Ji paragino Lietuvą skatinti savo pilietinę visuomenę įsitraukti į kovos su prekyba žmonėmis politikos rengimą, įgyvendinimą ir vertinimą.

42. Suomija pabrėžė pažangą, pasiektą seksualinės ir reprodukcinės sveikatos ir teisių srityje. Ji pareiškė esanti patenkinta tuo, kad Lietuva įtraukė neįgaliuosius asmenis vienijančias nevyriausybinės organizacijas į nacionalinės neįgaliųjų socialinės integracijos programos rengimą.

43. Prancūzija palankiai įvertino tai, kad Lietuva per ataskaitinį laikotarpį ratifikavo Tarptautinę konvenciją dėl asmenų apsaugos nuo priverstinio dingimo ir Jungtinių Tautų konvencijos prieš kankinimą ir kitokį žiaurų, nežmonišką ar žeminantį elgesį ar baudimą fakultatyvų protokolą.

44. Gruzija palankiai įvertino tai, kad Lietuva ratifikavo Jungtinių Tautų konvencijos prieš kankinimą ir kitokį žiaurų, nežmonišką ar žeminantį elgesį ar baudimą fakultatyvų protokolą, ir pastangas įsteigti Paryžiaus principus atitinkančią nacionalinę žmogaus teisių instituciją. Gruzija atkreipė dėmesį į techninės paramos projektus, kuriuos Lietuva įgyvendina kitose valstybėse, įskaitant Gruziją, ir priemones, kurių buvo imtasi siekiant pagerinti vaikų teisių apsaugos sistemą.

45. Vokietija pareiškė susirūpinimą dėl pažangos stokos trumpinant trukmės vidurkį viršijančias įkalinimo bausmes ir gerinant sąlygas Lietuvos kalėjimuose.

46. Delegacija nurodė, kad Konstitucijos ir nacionalinės teisės aktų nuostatomis yra užtikrinamos etninėms mažumoms priklausančių asmenų teisės, įskaitant jų teises į kalbą, religiją, kultūrą ir tapatybę. Pirmenybė teikiama siekiui sukurti darnią aplinką etninių mažumų integracijai į Lietuvos visuomenę ir išsaugoti jų nacionalinę tapatybę, kalbą ir kultūrą, be kita ko, įgyvendinant tolerancijos skatinimo programą. Lenkų mažumos, kuri dvejus metus dalyvavo valstybės valdyme, pavyzdys geriausiai įrodo suteiktas politines teises. Tautinių mažumų atstovams buvo puikiai atstovaujama naujai išrinktame Seime. Tautinių mažumų departamentas buvo įsteigtas 2015 m. Tautinių mažumų įstatymo projektas praėjo du iš trijų teisės aktų priėmimo etapų Seime, dėl jo kilo opijų klausimų, kuriuos reikėjo spręsti visų suinteresuotųjų šalių bendru sutarimu.

47. Didžiausių tautinių mažumų atstovai gali mokytis savo gimtosiomis kalbomis nuo darželio iki universiteto. Tautinių mažumų mokykloms skiriama 20 proc. daugiau lėšų. 2016 m. Tautinių mažumų departamento įsteigto patariamojo komiteto pirmuose posėdžiuose buvo svarstomi tautinių mažumų gimtosios kalbos brandos egzaminai. Švietimo ir mokslo ministerija rengė nuolatinius posėdžius, į kuriuos buvo kviečiami tautinių mažumų atstovai.

48. 2011 m. gyventojų surašymo duomenimis 2 115 Lietuvos gyventojų priklauso romams, iš kurių 93,3 proc. turi Lietuvos pilietybę. Buvo įgyvendinamos dvi romų integracijos programos. Romų grupėje sumažėjo neraštingų ir nebaigusių pradinės mokyklos asmenų skaičius nuo 47 proc. 2001 m. iki 8 proc. 2015 m. Romų vaikus mokantiems mokytojams buvo rengiami seminarai. Buvo imtasi specialių priemonių siekiant skatinti Kirtimuose gyvenančių romų vaikų integraciją.

49. Nedirbančių romų skaičius per ataskaitinį laikotarpį mažėjo. Romų integraciją į darbo rinką skatinantiems projektams buvo skirtos Europos Sąjungos lėšos. Vilniaus savivaldybė suteikė socialinius būstus iš Kirtimų išskeldintoms romų šeimoms. 2015 m. 89 proc. romų pasinaudojo privalomojo sveikatos draudimo sistema. Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyba ir nevyriausybinių organizacijų dėju pastangų siekdamas pakeisti vyraujančią neigiamą požiūrį į romų tautines mažumas.

50. Į Lietuvą atvyksta vis daugiau migrantų ir pabėgėlių. Be to, 2015 m. Vyriausybė pradėjo įgyvendinti programą, pagal kurią teikiama pagalba į Lietuvą iš Ukrainos regionų dėl Ukrainoje ir prie jos susiklosčiusios nesaugios ir kritiškos humanitarinės padėties norintiems persikelti lietuvių kilmės asmenims ir jų šeimos nariams. 2015 m. pabaigoje buvo iš dalies pakeistas Lietuvos Respublikos įstatymas dėl užsieniečių teisinės padėties siekiant užtikrinti jo atitiktį bendrai Europos prieglobsčio sistemai. Buvo įsteigta Užsieniečių perkėlimo koordinavimo komisija.

51. Lietuva, siekdama integruoti užsieniečius, kuriems suteiktas prieglobstis, laikinai apgyvendino juos Pabėgėlių priėmimo centre, kas mėnesį jiems buvo skiriamos lėšos maistui ir būtiniausioms išlaidoms, jiems taip pat buvo užtikrintas švietimas, užimtumas, socialinė gerovė ir sveikatos priežiūra. Įvairiose savivaldybėse užsieniečių integraciją padėjo užtikrinti nevyriausybinių organizacijų. Siekiant didinti visuomenės toleranciją ir tarpusavio supratimą buvo rengiamos visuomenės sąmoningumo ugdymo kampanijos. Iš Europos Sąjungos prieglobsčio, migracijos ir integracijos fondo buvo skirta 8,1 mln. eurų 2014–2020 m. nacionalinei programai Lietuvoje įgyvendinti.

52. Gvatemala pareiškė susirūpinimą dėl pranešimų apie tai, kad Lietuvoje nacionalinės etninės mažumos nukenčia nuo stereotipų ir rasinės diskriminacijos, ir dėl to, kad neįgyvendinamos jokios ilgalaikės strategijos, skirtos kovai su stereotipais ir rasine diskriminacija.

53. Haitis atkreipė dėmesį į priimtą 2015–2020 m. Romų integracijos veiksmų planą, Užimtumo įstatymą ir į tai, kad neįgaliesiems buvo sudarytos palankesnės sąlygos integruotis į visuomenę, ypač dalyvauti sprendimų priėmimo procese.

54. Vengrija palankiai įvertino tai, kad Lietuva pritarė daugeliui po pirmos peržiūros pateiktų rekomendacijų, pagyrė už Jungtinių Tautų konvencijos prieš kankinimą ir kitokį žiaurų, nežmonišką ar žeminantį elgesį ar baudimą fakultatyvaus protokolo ir 1961 m. Konvencijos dėl asmenų be pilietybės skaičiaus mažinimo ratifikavimą ir asmenims be pilietybės taikomų gyvenamosios vietos reikalavimų sušvelninimą. Ji palankiai įvertino naują romų bendruomenės integracijos veiksmų planą ir atkreipė dėmesį į nepalankią prekybos žmonėmis statistiką.

55. Indonezija pagyrė Lietuvą už pastangas įtraukti žmogaus teises į visas vyriausybės programas ir už aktyvesnes pastangas užtikrinti lyčių lygybę, įtraukti pilietinę visuomenę ir pagerinti vaiko teisių apsaugos sistemą.

56. Irano Islamo Respublika pareiškė susirūpinimą sisteminiiais mažumų teisių pažeidimais, neapykantą kurstančiais politikų pasisakymais, romų vaikų diskriminavimu, dažnai moterų patiriamu smurtu, vaikų išnaudojimu ir prekyba žmonėmis.

57. Irakas pagyrė Lietuvą už priimtus teisės aktus, kurių nuostatomis įgyvendinamos tarptautinės konvencijos, ir už žmogaus teisių įtraukimą į 2012–2016 m. nacionalines programas. Jis palankiai įvertino Tarptautinės konvencijos dėl visų asmenų apsaugos nuo priverstinio dingimo ratifikavimą ir priimamiems užsieniečiams teikiamų paslaugų pagerinimą.

58. Airija dar kartą paragino Lietuvą įsteigti Paryžiaus principus atitinkančią nepriklausomą nacionalinę žmogaus teisių instituciją. Ji palankiai įvertino patvirtintą Nacionalinę smurto artimoje aplinkoje prevencijos programą. Be to, pritarė Žmogaus teisių komiteto išreikštam susirūpinimui dėl stiprėjančio neigiamo požiūrio į LGBTI bendruomenę ir dėl prieš jos narius nukreiptų veiksmų.

59. Izraelis atkreipė dėmesį į priemones, kurių Lietuva ėmėsi norėdama spręsti su įvairiais neapykanta pagrįstais nusikaltimais susijusias problemas, be kita ko, stengiantis apmokyti teisėsaugos pareigūnus tinkamai nagrinėti tokius nusikaltimus. Jis palankiai įvertino Neįgaliųjų socialinės integracijos programos įgyvendinimą.

60. Italija pagyrė už priimtą ketvirtą Nacionalinį moterų ir vyrų lygių galimybių planą, Nacionalinę smurto artimoje aplinkoje prevencijos programą ir kitas priemones. Ji paragino Lietuvą ir toliau siekti pažangos kovojant su smurtu prieš moteris ir smurtu artimoje aplinkoje.

61. Kirgizija palankiai įvertino teisės aktų sistemos stiprinimą, su žmogaus teisėmis susijusių dokumentų ratifikavimą ir praktines priemones žmogaus teisėms remti ir apsaugoti.

62. Latvija pagyrė Lietuvą už tai, kad aktyviai dalyvaudama Žmogaus teisių tarybos veikloje rėmė susirinkimų ir asociacijų laisvę. Ji atkreipė dėmesį į priemones, kurių buvo imtasi siekiant stiprinti moterų ir vyrų lygybę. Latvija paprašė pateikti išsamios informacijos apie priemones, kurių buvo imtasi siekiant stiprinti nacionalinės ir vietos valdžios bendradarbiavimą taikant žmogaus teisių standartus.

63. Libija palankiai įvertino Lietuvos įsipareigojimą bendradarbiauti dalyvaujant visuotinės periodinės peržiūros procese ir pagyrė jos pastangas įgyvendinti daugelį su žmogaus teisėmis ir teisinės valstybės principu susijusių rekomendacijų, kurios buvo pateiktos po pirmos peržiūros ir kurioms buvo pritarta.

64. Maldyvai pagyrė Lietuvos pažangą remiant lyčių lygybę, įskaitant teisės gauti vienodą atlyginimą už tokį pat darbą užtikrinimą, ir Nacionalinės smurto artimoje aplinkoje prevencijos programos įgyvendinimą 2014–2015 m. Maldyvai palankiai įvertino Lietuvos pastangas gerinti asmenų laikymo areštinėse sąlygas ir Policijos areštinių veiklos optimizavimo 2009–2015 m. programos įgyvendinimą.

65. Panama atkreipė dėmesį į Lietuvos prisijungimą prie Tarptautinės konvencijos dėl visų asmenų apsaugos nuo priverstinio dingimo ir priemones, kurios taikomos siekiant užkirsti kelią smurtui artimoje aplinkoje, seksualiniam nepilnamečių išnaudojimui, vaikų pornografijai ir prekybai žmonėmis. Ji pareiškė susirūpinimą dėl pranešimų apie stereotipus ir prieš etnines mažumas, migrantus ir pabėgėlius nukreiptą rasizmą.

66. Juodkalnija pagyrė Lietuvą už įsipareigojimą remti lyčių lygybę, pastangas šviesti privataus ir viešojo sektorių darbdavius su teise gauti vienodą atlyginimą už tokį pat darbą.

susijusiais klausimais, kovoti su smurtu prieš moteris ir tirti tokius atvejus bei ginti aukas. Ji pareiškė susirūpinimą globos institucijose išnaudojamais vaikais ir tuo, kad vaikams sudaroma mažai galimybių.

67. Mozambikas pagyrė Lietuvą už pažangą siekiant užtikrinti lyčių lygybę, įskaitant vienodą moterų ir vyrų atlyginimą, kovoti su smurtu artimoje aplinkoje ir lyties pagrindu patiriamu smurtu bei užtikrinti mažumų teises. Mozambikas atkreipė dėmesį į ketvirtąją 2015–2021 m. Nacionalinę moterų ir vyrų lygių galimybių programą ir su ikiteisminiu tyrimu susijusias teisėkūros priemones.

68. Namibija pagyrė Lietuvą už tai, kad priėmė 2015 m. Nediskriminavimo skatinimo veiksmų planą ir patvirtino 2015–2020 m. Romų integracijos veiksmų planą. Namibija atkreipė dėmesį į veiksmus, kurių ėmėsi Teisingumo ministerija žmogaus teisių srityje. Namibija pareiškė susirūpinimą moterų ir vyrų atlyginimų skirtumu.

69. Nyderlandai pareiškė susirūpinimą dėl vis stiprėjančios neigiamos nuomonės apie LGBTI asmenis ir jų stigmatizavimą. Jie palankiai įvertino sukurtą institucijų bendradarbiavimo mechanizmą, kuris skirtas žmogaus teisių gynėjų apsaugai pagerinti, ir nurodė manantys, kad būtų galima įgyvendinti ir kitas papildomas priemones.

70. Lietuva nurodė, kad pastaraisiais metais kalinių skaičius sumažėjo nuo 10 000 iki 7 000. Iš dalies tai pavyko padaryti nustačius alternatyvias sankcijas. Todėl, pradėjus vadovautis nauja strategija, laisvės apribojimą, kuris buvo pagrindinė bausmė, pakeitė alternatyvios sankcijos.

71. 2009 m. buvo priimta daug svarbių Baudžiamojo kodekso pakeitimų, susijusių su neapykanta pagrįstais nusikaltimais. Valstybės pareigūnams buvo surengti keli mokymai apie rasinę diskriminaciją draudžiančias teises priemones. 2015 m. Policijos departamentas ir Europos saugumo ir bendradarbiavimo organizacija pasirašė susitarimo memorandumą dėl policijos pareigūnams skirtų kovos su neapykanta pagrįstais nusikaltimais mokymo programų ir atitinkamų Baudžiamojo kodekso nuostatų taikymo. 2013–2014 m. Tarptautinės migracijos Vilniaus biuras ir Policijos departamentas įgyvendino projektą „Inovatyvus policijos sistemos darbuotojų tarpkultūrinės kompetencijos tobulinimas“, skirtą lygybei ir nediskriminavimui. 2011–2012 m. buvo surengti dvejopi policijos mokymai: „Bendravimo su nukentėjusiais ypatumai“ ir „Nediskriminavimo skatinimas. Lygių galimybių politikos įgyvendinimas“. 2013 m. ir 2014 m. Generalinė prokuratūra, bendradarbiaudama su Lietuvos advokatus vienijančia asociacija (Lietuvos advokatūra), įgyvendino prokurorų ir advokatų mokymo programą HELP antidiskriminacijos tema vadovaujantis Europos žmogaus teisių teismo aktualia praktika.

72. Lietuvoje įvykdytiems neapykanta pagrįstiems nusikaltimams būdingi rasiniai, etniniai, tautiniai ir religiniai motyvai, juos lydi ksenofobija, prieš žydus nukreipti ir homofobiški veiksmai bei neapykantą kurstantys pasisakymai. Registruotų nusikaltimų skaičius sumažėjo greičiausiai dėl to, kad pagerėjo teisėsaugos pareigūnų žinios, buvo imtasi prevencinių priemonių, pavyzdžiui, žiniasklaida ėmė skleisti informaciją apie neapykantą pagrįstų nusikaltimų tyrimą ir priimtus teismo sprendimus, o viešosios institucijos ir NVO surengė mokymus antidiskriminacijos tema.

73. Lietuva dėjo daug pastangų remdama žmogaus teisių srityje veikiančių NVO veiklą ir teikė pirmenybę Vyriausybės bendradarbiavimui su minėtomis organizacijomis. 2010 m. įsteigtas Nacionalinis lygybės ir įvairovės forumas vienija NVO, kurios kovoja su pažeidžiamų gyventojų grupių diskriminacija ir diskriminacija lyties, negalios, seksualinės orientacijos,

amžiaus, religijos ar įsitikinimų, rasės ar etninės kilmės pagrindu. 2015 m. sausio mėn. Vyriausybė patvirtino 2015–2020 m. Nediskriminavimo skatinimo tarpinstitucinį veiklos planą. Šio veiklos plano tikslas yra mažinti dėl minėtų pagrindų kylančią diskriminaciją ugdant visuomenės sąmoningumą ir pagarbą, remiant žmogaus teisių gynėjų veiklą nediskriminavimo ir lygybės srityse ir kiekvienais metais rengiamus Nacionalinius lygybės ir įvairovės apdovanojimus.

74. Teisės aktais užtikrinta apsauga nuo nelygybės ir diskriminacijos. Naujame Darbo kodekse įtvirtinti lygių galimybių, vienodo požiūrio į vyrus ir moteris principo taikymo įdarbinimo srityje ir vienodo užmokesčio už vienodos vertės darbą principai. Nacionalinės teisės aktuose taip pat įtvirtintas pagarbos darbuotojų įsipareigojimams šeimai principas. Reikalaujama, kad darbdaviai gerbtų darbuotojų teisę po motinystės / tėvystės ar vaiko priežiūros atostogų grįžti į tą pačią darbo vietą arba jai lygiavertę darbo vietą užtikrinant ne mažiau palankias darbo sąlygas. Be to, motinoms ir tėvams, kurie nori dirbti ne visą darbo dieną, užtikrintas darbo sąlygų lankstumas nustatant lanksčias ar individualias darbo valandas. Todėl naujuose teisės aktuose nustatytas reikalavimas darbdaviams, kad jie padėtų darbuotojams vykdyti įsipareigojimus šeimai.

75. NVO ir Socialinės apsaugos ir darbo ministerija rengė mokymo programas darbdaviams siekdamos užtikrinti lyčių lygybę vietos lygmeniu. Nauji nacionalinės teisės aktai įpareigojo darbdavius, kai vidutinis jų darbuotojų skaičius viršija 50, parengti priemones, kurios padėtų įgyvendinti vienodų galimybių politiką, ir jas paskelbti.

76. Norvegija atkreipė dėmesį į įgyvendinamus su smurtu artimoje aplinkoje susijusius teisės aktus ir nurodė, kad reikia imtis papildomų veiksmų norint užtikrinti reikiamus išteklius ir pajėgumą. Ji paragino ugdyti sąmoningumą, kai tai susiję su smurtu artimoje aplinkoje, įskaitant smurtą prieš vaikus, ir kuo greičiau įgyvendinti deinstitutionalizavimo procesą.

77. Pakistanas palankiai įvertino nacionalinio mechanizmo, skirto žmogaus teisėms remti ir apsaugoti, sukūrimą. Jis atkreipė dėmesį į rengiamus įvairius nacionalinius planus, kuriais siekiama užtikrinti teises į sveikatos priežiūrą ir švietimą, moterų, vaikų ir neįgaliųjų teises. Be to, įvertino pastangas apsaugoti nuo smurto artimoje aplinkoje ir integruoti romų tautinę mažumą.

78. Meksika pripažino pažangą, pasiektą lyčių lygybės ir smurto prieš moteris panaikinimo srityje. Ji palankiai įvertino priemones, kurių buvo imtasi siekiant apsaugoti LGBTI asmenų teises, tačiau nurodė mananti, kad Lietuva galėtų pagerinti savo su smurtu artimoje aplinkoje susijusią teisės aktų sistemą ir galėtų siekti tolesnės pažangos kovojant su diskriminacija dėl seksualinės orientacijos ir lytinės tapatybės.

79. Filipinai palankiai įvertino Lietuvos pastangas kovojant su smurtu artimoje aplinkoje ir lyties pagrindu patiriamu smurtu. Šalis pareiškė susirūpinimą dėl užmokesčio už vienodos vertės darbą skirtumo ir klausė Lietuvos, kaip ji šią problemą sprendžia. Filipinai pateikė klausimų apie priežastis, kurios sutrukdė įsteigti Paryžiaus principus atitinkančią nacionalinę žmogaus teisių instituciją.

80. Lenkija pripažino Lietuvos pastangas įgyvendinant po pirmos peržiūros pateiktas rekomendacijas. Ji pateikė keletą klausimų apie tautinėms mažumoms priklausančių asmenų padėtį Lietuvoje.

81. Portugalija palankiai įvertino tai, kad Seimo kontrolierių įstaiga pateikė prašymą dėl Paryžiaus principus atitinkančios nacionalinės žmogaus teisių institucijos statuso pripažinimo. Ji pagyrė Lietuvą už įgyvendinamą Nacionalinę smurto artimoje aplinkoje prevencijos programą ir

pastangas kovoti su ksenofobija, rasizmu, neapykantą kurstančiais pasisakymais ir diskriminacija žiniasklaidoje ir viešumoje.

82. Rumunija pagyrė Lietuvą už įvairias programas, kurios buvo priimtose siekiant remti ir ginti žmogaus teises ir stiprinti centrinės ir vietos valdžios bendradarbiavimą taikant žmogaus teisių standartus. Ji paragino Lietuvą išplėsti savo su žmogaus teisėmis susijusių nacionalinių priemonių taikymo sritį.

83. Rusijos Federacija pareiškė susirūpinimą dėl padažnėjusių nacionalizmo ir neonacizmo, rasizmo ir ksenofobijos apraiškų, dėl to, kad nėra tautinės mažumoms skirtos teisės akto ir dėl Vyriausybės bandymo taikyti cenzūrą žiniasklaidai. Ji nurodė, kad Vyriausybės siekis paskelbti Vokietijos nacių palaikiusius lietuvius didvyriais kelia nerimą.

84. Saudo Arabija palankiai įvertino pažangą, kurią Lietuvai pavyko pasiekti žmogaus teisių srityje po pirmos peržiūros. Ji pareiškė susirūpinimą dėl išaugusio neapykanta pagrįstų nusikaltimų skaičiaus ir diskriminuojamų prieglobsčio prašytojų ir musulmonų.

85. Serbija pagyrė už pastangas sprendžiant su teisingumo vykdymu, kova su kankinimais ir įkalinimo sąlygų gerinimu susijusias problemas. Ji paragino Lietuvą stiprinti nepriklausomas ir priežiūrą vykdančias institucijas. Serbija palankiai įvertino veiksmus, kurių buvo imtasi siekiant kovoti su prekyba žmonėmis, ir pagyrė Lietuvos ketinimą priimti tautinėms mažumoms skirtą teisės aktą.

86. Slovėnija pagyrė Lietuvą už tai, kad ji ratifikavo Jungtinių Tautų konvencijos prieš kankinimą ir kitokį žiaurų, nežmonišką ar žeminantį elgesį ar baudimą fakultatyvų protokolą ir Europos žmogaus teisių konvencijos protokolus Nr. 15 ir 16, įsteigė Tautinių mažumų departamentą, ėmėsi įgyvendinti policijai skirtas kovos su neapykanta pagrįstais nusikaltimais mokymo programas ir teisės pagrindų mokymą mokyklose. Slovėnija atkreipė dėmesį į nuolatinės problemas lygybės ir nediskriminavimo srityje.

87. Ispanija palankiai įvertino Lietuvos įsipareigojimą sumažinti skurdą ir socialinę atskirtį bei pagerinti švietimą, užtikrinti geresnę galimybę naudotis sveikatos priežiūros paslaugomis. Ji pareiškė susirūpinimą dėl to, kad remiantis Civilinio kodekso nuostatomis neįgaliems asmenims, kurie nėra veiksnūs, gali būti atliekamos chirurginės procedūros neturint jų sutikimo, kurį patvirtina teismai. Ji paragino Lietuvą siekti pažangos siekiant apsaugoti LGBTI asmenų teises.

88. Švedija atkreipė dėmesį į tai, kad Lietuvos Respublikos apsaugos nuo smurto artimoje aplinkoje įstatymo nuostatomis neužtikrinama vaikų apsauga nuo fizinio bausmių, Lietuva iki šiol neratifikavo Stambulo konvencijos, o neigiama nuomonė apie LGBTI asmenis ir toliau vyrauja.

89. Šveicarija palankiai įvertino pažangą, pasiektą moterų teisių apsaugos srityje, ypač 2015–2021 m. Nacionalinę moterų ir vyrų lygių galimybių programą. Šveicarija pareiškė susirūpinimą dėl diskriminuojamų pasisakymų, su seksualine orientacija ir lytine tapatybe susijusių teisės aktų ir taikomos praktikos, nors po pirmos peržiūros Lietuvai buvo pateiktos rekomendacijos dėl minėtų dalykų.

90. Tadžikistanas atkreipė dėmesį į Lietuvos pastangas bendradarbiauti su tarptautinėmis žmogaus teisių organizacijomis, užtikrinti kuo didesnę atitiktį tarptautiniams su žmogaus teisėmis susijusiems dokumentams ir tobulinti nacionalinės teisės aktus. Tadžikistanas palankiai įvertino nacionalinę lygių galimybių programą ir su šia sritimi susijusias visuomenės sąmoningumo ugdymo kampanijas bei pastangas kovoti su smurtu prieš moteris ir smurtu artimoje aplinkoje.

91. Rytų Timoras pagyrė Lietuvą už priimtą Nediskriminavimo skatinimo tarpinstitucinį veiklos planą ir Romų integracijos veiksmų planą. Jis pasidžiaugė, kad su žmogaus teisėmis susiję uždaviniai įtraukti į Vyriausybės programą, palankiai įvertino Teisingumo ministerijos surengtą žmogaus teisių klausimams skirtą mokymą ir Tautinių mažumų departamento įsteigimą. Rytų Timoras pareiškė susirūpinimą smurtu prieš neįgalias moteris.

92. Turkija pagyrė Lietuvą už pažangą, pasiektą su lyčių lygybe, neįgaliais asmenimis, vaikų gerove, prekyba žmonėmis susijusiose srityse, ir už kalėjimo sąlygų pagerinimą. Turkija palankiai įvertino tai, kad buvo atkurtas Tautinių mažumų departamentas.

93. Ukraina pagyrė Lietuvą už pagrindinių su žmogaus teisėmis susijusių vertybių įtraukimą į Vyriausybės programas ir bendradarbiavimą su Jungtinių Tautų ir Europos institucijų žmogaus teisių srities atstovais. Ji atkreipė dėmesį į pagalbą, kurią Lietuva teikia tautinėms mažumoms, kitoms valstybėms teikiamą su žmogaus teisėmis susijusią techninę pagalbą ir finansinį indėlį į JTVŽTKB.

94. Jungtinė Didžiosios Britanijos ir Šiaurės Airijos Karalystė palankiai įvertino Lietuvos pastangas kovojant su smurtu artimoje aplinkoje ir prekyba žmonėmis. Ji taip pat palankiai įvertino Tautinių mažumų departamento, atsakingo už politikos įgyvendinimą, įsteigimą ir pagyrė už 2016 m. sėkmingai organizuotas eitynes „Baltijos pasididžiavimas“.

95. Jungtinės Amerikos Valstijos palankiai įvertino Lietuvoje atliktas vaikų globos institucijų reformas, jos pastangas kovoti su smurtu artimoje aplinkoje ir suderintas ministerijų pastangas kovojant su prekyba žmonėmis. Ji pareiškė susirūpinimą plačiai paplitusiu smurtu artimoje aplinkoje, nepakankamu prekybos žmonėmis aukų apsaugai skiriamu finansavimu, išankstiniu neigiamu nusistatymu prieš LGBTI asmenis ir tuo, kad romų bendruomenės atstovai apgyvendinami pažeidžiant nediskriminavimo principą.

96. Urugvajus pasidžiaugė, kad Lietuva ratifikavo Jungtinių Tautų konvencijos prieš kankinimą ir kitokį žiaurų, nežmonišką ar žeminantį elgesį ar baudimą fakultatyvų protokolą ir Tarptautinę konvenciją dėl asmenų apsaugos nuo priverstinio dingimo. Jis atkreipė dėmesį į pastangas įgyvendinti po pirmos peržiūros pateiktas rekomendacijas, įskaitant tas, kuriomis raginama kovoti su smurtu artimoje aplinkoje ir lyties pagrindu patiriamu smurtu. Pažymėdamas, kad Lietuvoje taikyti fizinės bausmės vaikams yra teisiškai draudžiama, Urugvajus ragina institucijas teisiškai įgyvendinti teisės aktus.

97. Alžyras palankiai įvertino tai, kad 2012–2016 m. Vyriausybės veiklos plane pirmenybė teikiama žmogaus teisėms, ir Nediskriminavimo skatinimo tarpinstitucinį veiklos planą ir ketvirtą Nacionalinį lygių galimybių planą (2015–2021 m.).

98. Delegacija nurodė, kad Lietuva, kuri patyrė didelių nuostolių per Antrąjį pasaulinį karą, griežtai pasmerkė nacių nusikaltimus ir ideologiją. Lietuva nukentėjo nuo okupacijos, nacių persekiojimo ir sovietų totalitarinio režimo. Ji pagerbė visų šių režimų aukų atminimą ir tuos, kurie kovojo su tironija ir priespauda, taip pat pasipriešinimo naciams ir sovietams judėjimo narius. Vadovaujantis Baudžiamojo kodekso nuostatomis baudžiamajam nusikaltimui priskiriamas genocido, nusikaltimų žmoniškumui ar nacių ir sovietų režimo atstovų padarytų karo nusikaltimų toleravimas, neigimas ar sumenkinimas. Lietuva toliau persekios asmenis, kurie įtariami padarę nusikaltimus žmoniškumui, neatsižvelgiant į tai, kokių ideologijų ar kokios vėliavos priedangoje jie buvo padaryti.

99. Galiausiai delegacija dar kartą pakartojo savo įsipareigojimą remti ir saugoti visas žmogaus teises. Lietuva dėjo labai daug pastangų siekdama patobulinti savo teisės aktus ir įvairiose srityse taikomą praktiką ir nurodė mananti, kad pastabos ir patarimai, kuriuos davė delegacijos ir pilietinės visuomenės atstovai per antrą peržiūrą, yra svarbūs tolesnei pažangai užtikrinti.

II. Išvados ir (arba) rekomendacijos**

100. Lietuva nagrinės toliau pateiktas rekomendacijas ir laiku, bet ne vėliau nei iki Žmogaus teisių tarybos 34-os sesijos, pateiks savo atsakymą.

100.1. Ratifikuoti Tarptautinę konvenciją dėl darbuotojų migrantų ir jų šeimos narių teisių apsaugos, (Egiptas, Urugvajus);

100.2. Prisijungti prie Tarptautinės konvencijos dėl darbuotojų migrantų ir jų šeimos narių teisių apsaugos (Turkija);

100.3. Skubiai ratifikuoti Tarptautinę konvenciją dėl darbuotojų migrantų ir jų šeimos narių teisių apsaugos (Gvatemala);

100.4. Apsvarstyti galimybę pasirašyti ir ratifikuoti Tarptautinę konvenciją dėl darbuotojų migrantų ir jų šeimos narių teisių apsaugos (Indonezija);

100.5. Apsvarstyti galimybę ratifikuoti Tarptautinę konvenciją dėl darbuotojų migrantų ir jų šeimos narių teisių apsaugos (Filipinai, Albanija);

100.6. Apsvarstyti galimybę ratifikuoti TDO konvenciją Nr. 189 dėl namų ūkyje dirbančių asmenų (Filipinai);

100.7. Ratifikuoti Tarptautinio ekonominių, socialinių ir kultūrinių teisių pakto fakultatyvų protokolą (Belgija, Juodkalnija, Ispanija);

100.8. Ratifikuoti Tarptautinio ekonominių, socialinių ir kultūrinių teisių pakto fakultatyvų protokolą ir pripažinti jame nustatytas tyrimo ir valstybių tarpusavio ryšių palaikymo procedūras (Urugvajus);

100.9. Ratifikuoti Vaiko teisių konvencijos fakultatyvų protokolą dėl pranešimų teikimo tvarkos (Andora, Ispanija);

100.10. Apsvarstyti galimybę ratifikuoti Vaiko teisių konvencijos fakultatyvų protokolą dėl pranešimų teikimo tvarkos (Albanija);

100.11. Ratifikuoti TDO konvenciją Nr. 189 dėl namų ūkyje dirbančių asmenų (Panama);

100.12. Apsvarstyti galimybę ratifikuoti Konvenciją dėl diskriminacijos švietimo srityje (Albanija);

100.13. Ratifikuoti Konvenciją dėl diskriminacijos švietimo srityje (Panama);

100.14. Prisijungti prie Konvencijos dėl diskriminacijos švietimo srityje (Irakas);

**** Išvados ir rekomendacijos neredaguotos.**

100.15. Ratifikuoti Europos Tarybos konvenciją dėl smurto prieš moteris ir smurto šeimoje prevencijos bei kovos su juo (Andora, Kanada, Italija);

100.16. Ratifikuoti Europos Tarybos konvenciją dėl smurto prieš moteris ir smurto šeimoje prevencijos bei kovos su juo¹ (Belgija);

100.17. Ratifikuoti Europos Tarybos konvenciją dėl smurto prieš moteris ir smurto šeimoje bei kovos su juo (Stambulo konvencija) (Turkija);

100.18. Nedelsiant ratifikuoti Europos Tarybos konvenciją dėl smurto prieš moteris ir smurto šeimoje prevencijos bei kovos su juo ir kuo skubiau suderinti su ja teisės aktų nuostatas (Bosnija ir Hercegovina);

100.19. Kuo skubiau ratifikuoti Europos Tarybos konvenciją dėl smurto prieš moteris ir smurto šeimoje prevencijos bei kovos su juo (Stambulo konvencija)² (Švedija);

100.20. Nedelsiant suderinti savo teisės aktų nuostatas su Europos Tarybos konvencijos dėl smurto prieš moteris ir smurto šeimoje prevencijos bei kovos su juo (Stambulo konvencija) nuostatomis³ (Švedija);

100.21. Pasirašyti ir ratifikuoti Europos regioninių arba mažumų kalbų chartiją ir įgyvendinti jos nuostatas (Lenkija);

100.22. Ratifikuoti Europos regioninių arba mažumų kalbų chartiją⁴ (Kroatija);

100.23. Toliau siekti prisijungti prie pagrindinių tarptautinių su žmogaus teisėmis susijusių dokumentų (Azerbaidžanas);

100.24. Įsteigti Paryžiaus principus atitinkančią nacionalinę žmogaus teisių instituciją (Egiptas, Alžyras);

100.25. Įsteigti Paryžiaus principus atitinkančią nacionalinę žmogaus teisių instituciją (Rytų Timoras);

100.26. Įsteigti Paryžiaus principus atitinkančią nepriklausomą nacionalinę žmogaus teisių instituciją (Ukraina);

100.27. Dėti daugiau pastangų siekiant įsteigti Paryžiaus principus atitinkančią nacionalinę žmogaus teisių instituciją (Filipinai);

100.28. Užbaigti Paryžiaus principus atitinkančios nacionalinės žmogaus teisių institucijos statuso pripažinimo procesą ir suteikti jai plačius įgaliojimus (Turkija);

100.29. Paspirtinti pastangas steigiant Paryžiaus principus atitinkančią nacionalinę žmogaus teisių instituciją (Azerbaidžanas);

¹ Vykstant interaktyviam dialogui rekomendacija suformuluota taip: prilyginti smurtą artimoje aplinkoje ir vedybinį prievartavimą baudžiamajam nusikaltimui ir ratifikuoti Europos Tarybos konvenciją dėl smurto prieš moteris ir smurto šeimoje prevencijos bei kovos su juo.

² Vykstant interaktyviam dialogui rekomendacija suformuluota taip: kuo skubiau ratifikuoti Europos Tarybos konvenciją dėl smurto prieš moteris ir smurto šeimoje prevencijos bei kovos su juo ir nedelsiant suderinti su ja teisės aktų nuostatas.

³ Vykstant interaktyviam dialogui rekomendacija suformuluota taip: kuo skubiau ratifikuoti Europos Tarybos konvenciją dėl smurto prieš moteris ir smurto šeimoje prevencijos bei kovos su juo ir nedelsiant suderinti su ja teisės aktų nuostatas.

⁴ Vykstant interaktyviam dialogui rekomendacija suformuluota taip: priimti aiškią tautinėms mažumoms priklausančių asmenų apsaugos teisinę sistemą ir ratifikuoti Europos regioninių arba mažumų kalbų chartiją, dėti pastangas siekiant užtikrinti etninėms mažumoms priklausančių asmenų socialinę ir ekonominę gerovę.

100.30. Įsteigti Paryžiaus principus atitinkančią nepriklausomą nacionalinę žmogaus teisių instituciją, suteikti jai įgaliojimus ir aprūpinti ištekliais, kurie būtini skundams dėl žmogaus teisių pažeidimų nagrinėti (Kanada);

100.31. Įsteigti Paryžiaus principus atitinkančią nacionalinę žmogaus teisių instituciją, suteikti jai plačius įgaliojimus, įskaitant konkretų su moterų teisėmis susijusį įgaliojimą, ir aprūpinti būtiniausiais ištekliais (Gvatemala);

100.32. Priimti teisės aktą, kuriuo būtų įsteigta nacionalinė institucija, užtikrinanti visų, neišskiriant nė vieno, gyventojų žmogaus teisių įgyvendinimą ir taikymą, padidinti finansavimą Lygių galimybių kontrolieriaus tarnybai ir skirti jai daugiau žmogiškųjų išteklių (Kosta Rika);

100.33. Toliau siekti įsteigti Paryžiaus principus atitinkančią nacionalinę žmogaus teisių instituciją, skirti jai lėšų, kurios būtinos jai jos veiksmingai veiklai (Serbija);

100.34. Toliau teikti paramą Vaiko teisių apsaugos kontrolieriaus tarnybai (Gruzija);

100.35. Stiprinti paramą Vaiko teisių apsaugos kontrolieriaus tarnybai (Rytų Timoras);

100.36. Imtis priemonių siekiant užtikrinti, kad Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyba būtų pajėgi atlikti jai pavestas funkcijas (Namibija);

100.37. Parengti išsamų Nacionalinį žmogaus teisių apsaugos veiksmų planą (Indonezija);

100.38. Parengti veiklos sistemą, skirtą sisteminiam ir išsamiam žmogaus teisių apsaugos srityje pasiektos pažangos vertinimui atlikti (Ukraina);

100.39. Sudaryti specialius planus, kuriuose būtų nustatyti išmatuojami tiksliniai žmogaus teisių ir socialinės politikos srities rodikliai (Ispanija);

100.40. Toliau vykdyti savo įsipareigojimą užtikrinti visapusišką pagarbą vaikų, visų pirma neįgalių vaikų, teisėms, be to, užtikrinti, kad už visus minėtų teisių pažeidimus, visų pirma išnaudojimą ir netinkamą elgesį, atsakingi asmenys būtų teisiami (Portugalija);

100.41. Dėti visas pastangas siekiant didinti vaiko teisių apsaugos veiksmingumą (Tadžikistanas);

100.42. Stiprinti vaiko teisių apsaugos priemones, visų pirma kuo skubiau priimant peržiūrėto Vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymo projektą (Gruzija);

100.43. Toliau skirti didelį dėmesį jaunimo galimybei dalyvauti viešajame sprendimų priėmimo procese (Rumunija);

100.44. Toliau stengtis užtikrinti geresnį visų suinteresuotųjų šalių veiklos koordinavimą siekiant išspręsti problemas, kurios gali kilti priimant su žmogaus teisėmis susijusius teisės aktus (Rumunija);

100.45. Teisingumo ministerija kartu su pilietinės visuomenės organizacijomis turėtų apsvarstyti galimybę rengti sąmoningumo ugdymo kampanijas Seimo atstovams ir plačiajai visuomenei (Ispanija);

100.46. Imtis papildomų veiksmingų teisėkūros ir administracinių priemonių, skirtų lyčių lygybei skatinti (Kinija);

100.47. Stiprinti pastangas kovojant su diskriminacija, be visa kita, iš dalies pakeičiant atitinkamus teisės aktus, kad būtų galima veiksmingai apsaugoti moteris ir merginas nuo įvairių ar persipynusių diskriminacijos formų (Turkija);

100.48. Toliau užtikrinti moterims vienodas galimybes dalyvauti ekonomikos sektoriuje, siekti karjeros, užtikrinti tokį pat atlyginimą, kokį gauna vyrai, ir pasiūlyti pakankamai galimybių derinti darbą ir išsipareigojimus šeimai (Pakistanas);

100.49. Imtis veiksmingų priemonių, įskaitant teisėkūros priemones, siekiant užtikrinti vienodą moterų ir vyrų atlyginimą (Namibija);

100.50. Užtikrinti veiksmingą teisės aktų dėl moterų ir mažumų nediskriminavimo įgyvendinimą ir imtis veiksmingų priemonių siekiant užtikrinti migrantų, pabėgėlių ir mažumų apsaugą, apsaugą nuo rasinės diskriminacijos, ksenofobijos ir su tuo susijusio netolerantiškumo bei neapykanta pagrįstų nusikaltimų (Pakistanas);

100.51. Parengti visapusišką strategiją, kuria būtų siekiama stiprinti socialinę sanglaudą ir gerbti religijų įvairovę (Saudo Arabija);

100.52. Teisiškai apibrėžti ribą tarp žodžio laisvės ir neapykantą kurstančių pasisakymų ir imtis priemonių siekiant užtikrinti, kad mažumos būtų atstovaujamos socialinėje ir politikos srityse (Saudo Arabija);

100.53. Imtis priemonių, kurios leistų prilyginti religija ir tikėjimu pagrįstos neapykantos kurstymą baudžiamajam nusikaltimui (Saudo Arabija);

100.54. Siūlyti konkrečias iniciatyvas ir strategijas, kurios būtų skirtos kovai su visų formų ekstremizmo, rasizmo ir ksenofobijos, ypač nukreiptos prieš musulmonus, apraiškomis (Saudo Arabija);

100.55. Stebėti, ar veiksmingai įgyvendinamos diskriminaciją draudžiančių teisės aktų nuostatos ir apsvaistyti galimybę imtis specialių priemonių, kuriomis būtų skatinama tautinių ir etninių mažumų integracija į visuomenę (Afganistanas);

100.56. Kovoti su visų formų rasizmo, ksenofobijos ir antisemitizmo apraiškomis, užtikrinti tolerancijos ir tarpkultūrinio supratimo skatinimą bei informacijos apie tai sklaidimą visuomenei, visų pirma pasitelkiant politikoje aktyviai veikiančius asmenis, glaudžiai konsultuojantis su tautinių mažumų atstovais parengti išsamią strategiją, kuria būtų siekiama skatinti socialinę sanglaudą rodant deramą pagarbą įvairovei (Albanija);

100.57. Įgyvendinti diskriminaciją draudžiančių teisės aktų nuostatas taikant specialias priemones, skirtas nacionalinių ir etninių mažumų integracijai į visuomenę skatinti (Brazilija);

100.58. Panaikinti diskriminaciją dėl kalbos švietimo ir užimtumo srityse (Rusijos Federacija);

100.59. Toliau dėti pastangas siekiant panaikinti etninių mažumų, pabėgėlių ir imigrantų diskriminaciją (Kinija);

100.60. Užtikrinti veiksmingą diskriminaciją draudžiančių teisės aktų nuostatų įgyvendinimą ir apsvarstyti galimybę imtis specialių priemonių, skirtų nacionalinių ir etninių mažumų integracijai į visuomenę skatinti (Gvatemala);

100.61. Dėti dvigubai daugiau pastangų siekiant kovoti su stereotipais ir netolerantiškumu, užkirsti kelią nusikaltimams, daromiems dėl rasinių, diskriminacija ar ksenofobija pagrįstų motyvų, ir veiksmingai reaguoti į neapykantą kurstančius pasisakymus (Panama);

100.62. Toliau dėti pastangas kovojant su visų formų neapykantos ir diskriminacijos apraiškomis bei stiprinti su tuo susijusios atskaitomybės mechanizmą (Libija);

100.63. Tobulinti priemonės kovai su diskriminacija, ksenofobija ir rasizmu, visų pirma užtikrinant tokių atvejų tyrimą ir veiksmingas nusikaltimą padariusiems asmenims taikomas baudas (Argentina);

100.64. Dėti daugiau pastangų siekiant užkirsti kelią nusikaltimams, daromiems dėl rasinių, diskriminacija ar ksenofobija pagrįstų motyvų, ir užtikrinti, kad tokius nusikaltimus padarę asmenys būtų teisiami (Afganistanas);

100.65. Užkirsti kelią nusikaltimams, daromiems dėl rasinių, diskriminacija ir ksenofobija pagrįstų motyvų, ir užtikrinti veiksmingas aukų teisių gynimo priemonės (Irano Islamo Respublika);

100.66. Stiprinti kovą su rasizmu ir rasine diskriminacija (Alžyras);

100.67. Toliau stengtis užkirsti kelią nusikaltimams, daromiems dėl rasinių, diskriminacija ir ksenofobija pagrįstų motyvų (Portugalija);

100.68. Tirti visus su rasizmu, ksenofobija ir islamofobija susijusius atvejus ir užtikrinti tolerancijos ir tarpkultūrinio supratimo skatinimą, informacijos apie tai skleidimą visuomenei (Egiptas);

100.69. Toliau taikyti priemones, skirtas kovoti su neapykantos nusikaltimais (Tadžikistanas);

100.70. Apsvarstyti galimybę parengti kompleksines priemones, skirtas kovoti su neapykantą kurstančiais pasisakymais (Baltarusija);

100.71. Stiprinti esamas švietimo apie Holokaustą programas ir įgyvendinti papildomas programas kaip svarbias pamokas apie kovą su rasine diskriminacija (Izraelis);

100.72. Atlikti veiksmingą tyrimą ir, jei reikia, teisti netoleranciją skatinančius ir rasistinius, ksenofobiškus ir antisemitinius pasisakymus skleidžiančius asmenis ar asmenų grupes (Baltarusija);

100.73. Imtis visų priemonių, kurios būtinos siekiant užkirsti kelią neapykantos nusikaltimams, ypač visų formų smurto ir su seksualine orientacija ir lytine tapatybe susijusio priekabiavimo apraiškoms, ir bausti juos padariusius asmenis (Slovėnija);

100.74. Dėti daugiau pastangų siekiant ištirti su neapykantą kurstančiais pasisakymais ir neapykantos nusikaltimais susijusius atvejus ir imtis veiksmų bei užtikrinti aukų, įskaitant LGBTI asmenis ir religinių ar etninių mažumų bendruomenių atstovus, teisę kreiptis į teismą ir galimybę pasinaudoti teisių gynimo priemonėmis (Nyderlandai);

100.75. Nustatyti priemones, kuriomis būtų užtikrinama pagarba LGBTI asmenų teisėms, įskaitant smurto ir diskriminavimo atvejų tyrimą ir taikomas bausmes bei visų poveikį tokių asmenų teisėms galinčių daryti teisės aktų peržiūrą (Argentina);

100.76. Toliau kovoti su homofobija ir diskriminacija rengiant tobulesnes švietimo programas ir užtikrinti, kad LGBTI asmenys turėtų galimybę naudotis teise į žodžio laisvę ir teise į asociacijų laisvę (Australija);

100.77. Nepriimti teisėkūros pasiūlymų, kuriais būtų ribojamos pagrindinės LGBTI asmenų teisės (Belgija);

100.78. Dėti daugiau pastangų kovojant su diskriminacija dėl seksualinės orientacijos ir lytinės tapatybės, užtikrinti, kad būtų tiriami visi galimi žmogaus teisių pažeidimai LGBTI asmenų atžvilgiu ir kad aukos turėtų galimybę pasinaudoti veiksmingomis teisių gynimo priemonėmis (Airija);

100.79. Apsvarstyti, kaip būtų galima pagerinti institucijų atsakomuosius veiksmus dėl seksualinės orientacijos ar lytinės tapatybės padarytų neapykantos nusikaltimų atveju (Izraelis);

100.80. Kovoti su diskriminacija dėl kilmės, lyties ir seksualinės orientacijos ir stiprinti teisinę sistemą siekiant užtikrinti translyčių asmenų pripažinimą ir apsaugą (Prancūzija);

100.81. Stiprinti veiksmus ir strategijas siekiant veiksmingai kovoti su diskriminacija ir smurtu, kurį asmenys patiria dėl savo seksualinės orientacijos ar lytinės tapatybės (Čilė);

100.82. Ugdyti visuomenės sąmoningumą neapykantą kurstančių pasisakymų ir neapykantos nusikaltimų, kurie padaryti dėl seksualinės orientacijos, lytinės tapatybės ar saviraiškos, religinių įsitikinimų, neįgalumo ar etninės tapatybės motyvų, atžvilgiu, skatinti pranešti apie tokius atvejus institucijoms ir parengti tvarką, kurią taikant būtų užtikrintas veiksmingas tokių nusikaltimų tyrimas (Kanada);

100.83. Užtikrinti veiksmingą neapykantos ir smurto kurstymo ir skatinimo atvejų bei neapykantos nusikaltimų, kurie padaryti dėl seksualinės orientacijos ir (arba) lytinės tapatybės, tyrimą (Švedija);

100.84. Užtikrinti veiksmingą teisinę sistemą, kurios nuostatomis būtų sudarytos sąlygos pranešti apie diskriminacijos atvejus ar neapykantos nusikaltimus, kurie padaryti dėl seksualinės orientacijos ir lytinės tapatybės, juos tirti ir taikyti baudžiamąją atsakomybę (Jungtinė Didžiosios Britanijos ir Šiaurės Airijos Karalystė);

100.85. Kruopščiai tirti galimai padarytus neapykantos nusikaltimus prieš LGBTI asmenis, romus ir pabėgėlius (Jungtinės Amerikos Valstijos);

100.86. Nepriimti teisės aktų, kuriais gali būti ribojamos LGBTI asmenų teisės ir laisvės (Slovėnija);

100.87. Iš dalies pakeisti Lietuvos Respublikos nepilnamečių apsaugos nuo neigiamo viešosios informacijos poveikio įstatymo nuostatas siekiant panaikinti galimybes taikyti šį įstatymą taip, kad dėl to asmenys būtų diskriminuojami dėl jų seksualinės orientacijos ir lytinės tapatybės ir už tai baudžiami (Čekijos Respublika);

100.88. Užtikrinti, kad Nepilnamečių apsaugos nuo neigiamo viešosios informacijos poveikio įstatymo nuostatų nebūtų galima taikyti taip, kad LGBTI asmenys būtų diskriminuojami (Vokietija);

100.89. Persvarstyti Nepilnamečių apsaugos nuo neigiamo viešosios informacijos poveikio įstatymo nuostatas taip, kad jų nebūtų galima aiškinti kaip nuostatų, kuriomis draudžiama ugdyti sąmoningumą seksualinės orientacijos ir lytinės tapatybės srityje (Šveicarija);

100.90. Užtikrinti, kad Nepilnamečių apsaugos nuo neigiamo viešosios informacijos poveikio įstatymo nuostatos nebūtų taikomos siekiant cenzūruoti su LGBTI asmenimis susijusią informaciją (Norvegija);

100.91. Netaikyti Nepilnamečių apsaugos nuo neigiamo viešosios informacijos poveikio įstatymo nuostatų siekiant riboti žodžio laisvę, o asmenims, kurie mano, kad jų teisės pažeidžiamos, suteikti platesnes galimybes naudotis teisių gynimo priemonėmis (Meksika);

100.92. Nesistengti susiaurinti ir teisiškai įtvirtinti ribotą šeimos apibrėžtį remiantis vien heteroseksualia santuoka, nes tokią apibrėžtį galima laikyti diskriminuojama; plačios partnerystės, kuri apimtų ir tos pačios lyties asmenų partnerystę, sąvokos nustatymas būtų palankiai vertinamas žingsnis (Norvegija);

100.93. Kovoti su kliūtimis, kurios trukdo teisiškai pripažinti translyčius asmenis (Ispanija);

100.94. Teisiškai pripažinti translyčių asmenų lytinę tapatybę ir neriboti LGBTI asmenų teisių (Urugvajus);

100.95. Baudžiamąjį kodeksą papildyti kankinimų sąvoka ir užtikrinti, kad kankinimai būtų laikomi atskiru nusikaltimu, už kurį numatyta atitinkama bausmė (Maldyvai);

100.96. Nacionalinės teisės aktus papildyti kankinimų sąvoka, įskaitant visus kankinimų elementus ir visų pirma kankinimų nereglamentuotumą, atsižvelgiant į Konvencijos prieš kankinimą ir kitokį žiaurų, nežmonišką ar žeminantį elgesį ar baudimą 1 straipsnio nuostatas (Meksika);

100.97. Saugoti žmones, ypač moteris ir vaikus, nuo smurto, išnaudojimo ir prievartos (Irano Islamo Respublika);

100.98. Toliau spręsti su visų formų lyties pagrindu patiriamu smurtu apraiškomis susijusias problemas, įskaitant klausimus dėl sąvokos „lyties pagrindu patiriamas smurtas“ įtraukimo į 2014–2020 m. Nacionalinę smurto artimoje aplinkoje prevencijos ir pagalbos teikimo aukoms programą (Kirgizija);

100.99. Toliau dėti tinkamas pastangas siekiant spręsti su smurtu prieš moteris ir smurtu artimoje aplinkoje susijusias problemas (Latvija);

100.100. Didinti pastangas siekiant panaikinti smurtą artimoje aplinkoje ir lyties pagrindu patiriamą smurtą (Filipinai);

100.101. Imtis visų priemonių, kurios būtinos siekiant remti moterų teises, veiksmingai kovoti su smurtu artimoje aplinkoje ir užtikrinti veiksmingą esamų priemonių įgyvendinimą (Prancūzija);

100.102. Toliau dėti pastangas siekiant užtikrinti lyties pagrindu patiriamo smurto ir smurto artimoje aplinkoje aukoms didesnes galimybes kreiptis į teismą ir aiškiai reglamentuoti jų apsaugą bei stengtis tobulinti teisės aktus, kuriais garantuojamas nediskriminavimas ir lygios galimybės, siekiant užtikrinti aiškią moterų apsaugą nuo įvairių diskriminacijos formų (Kroatija);

100.103. Sugriežtinti nacionalinės teisės aktus ir stiprinti paramą lyties pagrindu patiriamo smurto aukoms siekiant užtikrinti visų aukų, įskaitant buvusius sutuoktinius ar bendrame namų ūkyje negyvenusius ilgalaikius partnerius, teisių pripažinimą ir galimybę užtikrinti jiems vienodo požiūrio principo taikymą (Airija);

100.104. Toliau taikyti priemones, kuriomis būtų skatinama moterų ir vyrų lygybė ir kuriomis būtų kovojama su smurtu artimoje aplinkoje (Armėnija);

100.105. Parengti išsamias priemones, kuriomis būtų užkirstas kelias smurtui prieš moteris, ir jas įgyvendinti, taip pat įgyvendinti veiksmingas priemones, kuriomis būtų užtikrinta parama smurto artimoje aplinkoje aukoms (Kosta Rika);

100.106. Užtikrinti, kad Nacionalinei smurto artimoje aplinkoje prevencijos ir pagalbos teikimo aukoms programai įgyvendinti būtų skirti visi reikiami ištekliai, visų pirma užtikrinta neribota galimybė kreiptis į kompetentingas teismines institucijas (Portugalija);

100.107. Užkirsti kelią visų formų smurto prieš moteris apraiškoms, įskaitant vedybinį prievartavimą, ir bausti už tokius nusikaltimus (Panama);

100.108. Baudžiamąjį kodeksą papildyti smurtiniais, seksualiniais ir sutuoktinių padarytais prievartos nusikaltimais (Meksika);

100.109. Prilyginti smurtą artimoje aplinkoje ir vedybinį prievartavimą baudžiamajam nusikaltimui⁵ (Belgija);

100.110. Dėti dvigubai daugiau pastangų kovojant su lyties pagrindu patiriamu smurtu, visų pirma pripažinti vedybinį prievartavimą baudžiamuoju nusikaltimu, kruopščiai tirti smurto prieš moteris atvejus ir bausti kaltininkus, parengti teisėsaugos ir teismų pareigūnams skirtas smurto artimoje aplinkoje atvejų nagrinėjimo gaires ir rengti mokymą visuose regionuose (Kanada);

100.111. Prilyginti vedybinį prievartavimą baudžiamajam nusikaltimui (Brazilija);

100.112. Toliau didinti pastangas kovojant su prekyba žmonėmis ir parengti atskirą kovos su prekyba žmonėmis veiksmų planą siekiant pagerinti veiksmų koordinavimą nacionaliniu lygmeniu (Baltarusija);

100.113. Užtikrinti, kad būtų ištirti visi įtariamos prievartos ir smurto prieš vaikus atvejai ir kad visi už tai atsakingi asmenys būtų tinkamai teisiami (Turkija);

⁵ Vykstant interaktyviam dialogui rekomendacija suformuluota taip: prilyginti smurtą artimoje aplinkoje ir vedybinį prievartavimą baudžiamajam nusikaltimui ir ratifikuoti Europos Tarybos konvenciją dėl smurto prieš moteris ir smurto šeimoje prevencijos bei kovos su juo.

100.114. Priimti teisės aktus, kurių nuostatomis būtų aiškiai draudžiama taikyti fizinės bausmės vaikams, įskaitant tokių bausmių taikymą namuose, ir apsvarstyti galimybę pradėti sąmoningumo ugdymo veiklą siekiant didinti visuomenės informuotumą šiuo klausimu (Estija);

100.115. Imtis papildomų priemonių vaikų apsaugai nuo fizinių bausmių ir seksualinių nusikaltimų (Kirgizija);

100.116. Parengti priemonės, skirtas apsaugoti vaikus nuo išnaudojimo ir fizinių bausmių, ir teisės akto dėl vaikų teisių projektą (Jungtinės Amerikos Valstijos);

100.117. Uždrausti visų formų smurto prieš vaikus apraiškas, įskaitant fizinės bausmės, bet kokiomis aplinkybėmis ir nustatyti priemonės, kuriomis tas draudimas būtų įgyvendinamas (Švedija);

100.118. Stiprinti teisės aktus siekiant prilyginti baudžiamajam nusikaltimui bet kokiomis aplinkybėmis vaikams taikomas bet kokios formos fizinės bausmės (Čilė);

100.119. Parengti integruotas vaikų išnaudojimo, jaunų žmonių savižudybių, mergaičių ir merginų nepageidaujamo nėštumo prevencijos strategijas ir jas įgyvendinti (Kosta Rika);

100.120. Dėti daugiau pastangų siekiant įgyvendinti visas priemones, skirtas visų formų smurto prieš vaikus prevencijai ir su tokiu smurtu susijusioms problemoms spręsti, visų pirma institucijose (Juodkalnija);

100.121. Toliau dėti pastangas siekiant užkirsti kelią bet kokiems prekybos žmonėmis atvejams (Maldyvai);

100.122. Toliau gerinti tyrėjų, prokurorų ir teisėjų mokymą su prekyba žmonėmis susijusių nusikaltimų srityje, ypatingą dėmesį skiriant prieš moteris ir vaikus padarytiems tokiems nusikaltimams ir gerinti specializavimąsi šioje srityje (Estija);

100.123. Didinti NVO finansavimą siekiant užtikrinti pakankamą pagalbą prekybos žmonėmis aukoms (Jungtinės Amerikos Valstijos);

100.124. Apsvarstyti galimybę priimti atskirą kovos su prekyba žmonėmis veiksmų planą ir pagerinti veiksmų, kurių imamasi kovojant su prekyba žmonėmis, koordinavimą nacionaliniu ir savivaldybių lygmenimis (Serbija);

100.125. Veiksmingai tirti visus prekybos žmonėmis atvejus ir bausti nusikaltimą padariusius asmenis (Irano Islamo Respublika);

100.126. Užtikrinti prekybos žmonėmis aukoms galimybę naudotis teisių gynimo priemonėmis (Irano Islamo Respublika);

100.127. Teikti prekybos žmonėmis aukoms betarpiškesnę socialinę pagalbą ir paramą juos perkeliant, didinti pastangas siekiant panaikinti nuolatinę prekybą žmonėmis lemiančius veiksnius ir užtikrinti veiksmingą nusikaltimą padariusių asmenų baudimą (Jungtinė Didžiosios Britanijos ir Šiaurės Airijos Karalystė);

100.128. Stiprinti teisę į teisingą bylos nagrinėjimą, be visa kita, nuosekliai įgyvendinant atitinkamus ES standartus (Vokietija);

100.129. Išspręsti kalėjimų perpildymo problemą, be visa kita, nustatant alternatyvias bausmes. Tęsti Laisvės atėmimo vietų modernizavimo programos įgyvendinimą siekiant taip pagerinti sąlygas laisvės atėmimo vietose, kad jos atitiktų tarptautinius žmogaus teisių standartus (Vokietija);

100.130. Išspręsti kalėjimų perpildymo problemą ir pagerinti sąlygas laisvės atėmimo vietų sistemoje vadovaujantis Jungtinių Tautų standartinėmis minimaliomis elgesio su kaliniais taisyklėmis (Čekijos Respublika);

100.131. Toliau stengtis užtikrinti, kad sąlygos kalėjimuose ir sulaikymo centruose atitiktų Jungtinių Tautų standartines minimalias elgesio su kaliniais taisykles (Australija);

100.132. Didinti išteklius ir aprūpinti personalu nacionalines prevencijos institucijas vadovaujantis Jungtinių Tautų konvencijos prieš kankinimą ir kitokį žiaurų, nežmonišką ar žeminantį elgesį ar baudimą fakultatyviu protokolu (Čekijos Respublika);

100.133. Užtikrinti nuomonės ir žodžio laisvę atsižvelgiant į Lietuvos priimtus tarptautinius įsipareigojimus (Rusijos Federacija);

100.134. Imtis papildomų priemonių siekiant užtikrinti žmogaus teisių gynėjams saugią ir palankią aplinką, kurioje jie nepatirtų represijų, nebijotų grasinimų, smurto ar diskriminavimo (Nyderlandai);

100.135. Vertinti su pilietine visuomene susijusias teisėkūros iniciatyvas siekiant įsitikinti, kad jos be pagrindo neriboja nevyriausybinių organizacijų veiksmų masto (Norvegija);

100.136. Aiškiai pripažinti žmogaus teisių gynėjų veiklos teisėtumą ir užtikrinti jiems saugią aplinką, kurioje jiems nebūtų grasinama ar negrėstų represijos, tirti prieš juos nukreiptų grasinimų ar išpuolių atvejus ir teisti tai padariusius asmenis (Urugvajus);

100.137. Konsultuojantis su visomis suinteresuotosiomis šalimis pradėti visapusišką dialogą dėl visuotinių bazinių pajamų, kuris padėtų pagerinti esamą socialinės apsaugos sistemą (Haitis);

100.138. Persvarstyti teisės aktus ir politikos kryptis siekiant pagerinti marginalizuotų ir pažeidžiamų grupių gyvenimo lygį ir taip neleisti joms grimzti į skurdą (Haitis);

100.139. Toliau stengtis kovoti su skurdu ir siekti gerovės (Irakas);

100.140. Užtikrinti, kad psichinės sveikatos problemų turinys jauni žmonės turėtų galimybę konsultuotis su aukštos kvalifikacijos specialistais ir gauti kokybišką gydymą, taip pat skatinti, kad būtų užtikrinta palanki aplinka ne pelno organizacijoms, kurių veikla susijusi su jaunų žmonių ir vaikų psichine sveikata (Portugalija);

100.141. Imtis veiksmų, kuriais būtų pagerinta padėtis seksualinės ir reprodukcinės sveikatos bei teisių srityje vadovaujantis ankstesnėmis rekomendacijomis, parengti nacionalinę seksualinės ir reprodukcinės sveikatos bei teisių strategiją ir įtraukti seksualinę ir reprodukcinę sveikatą į 2026–2036 m. Nacionalinę sveikatos programą (Suomija);

100.142. Toliau nuolat plėsti visa apimančias žmogaus teisių švietimo programas visais lygmenimis (Čilė);

100.143. Užtikrinti tinkamas sąlygas tautinių mažumų mokykloms ir aprūpinti jas švietimo reformai vykdyti būtinais finansiniais ištekliais, kad nekiltų pavojus bendrai švietimo kokybei, ir nustatyti papildomas priemones, kuriomis būtų užtikrintas pakankamas pereinamasis laikotarpis švietimo reformai tautinių mažumų mokyklose įgyvendinti (Lenkija);

100.144. Skirti finansinių išteklių Neįgaliųjų teisių konvencijai įgyvendinti (Kosta Rika);

100.145. Parengti išsamią nacionalinę Neįgaliųjų teisių konvencijos įgyvendinimo strategiją (Turkija);

100.146. Pagerinti atitinkamų nacionalinių standartų ir teisės aktų, susijusių su prieinamumo užtikrinimu neįgaliesiems žmonėms, įgyvendinimą, be kita ko, ir savivaldybių lygmeniu (Izraelis);

100.147. Užtikrinti mokyklos aplinkos prieinamumą, aprūpinti tinkamu būstu, užtikrinti galimybę naudotis adaptuota medžiaga ir mokymo programomis, užtikrinti privalomą visų mokytojų mokymą apie įtraukijį ugdymą prieš priimant juos į darbą ir jiems jau dirbant ir imtis priemonių, kuriomis būtų įgyvendintos su tuo susijusios Neįgaliųjų teisių komiteto rekomendacijos (Suomija);

100.148. Nedelsiant imtis konkrečių priemonių, kurios padėtų visiškai integruoti neįgaliuosius, visų pirma užtikrinti jiems galimybę įsidarbinti, sveikatos priežiūros išlaidų kompensavimą ir specialią infrastruktūrą valstybinėse mokyklose, viešose vietose ir viešajame transporte (Prancūzija);

100.149. Panaikinti bet kokią priverstinį gydymą, įskaitant be asmens sutikimo atliekamą kastraciją, sterilizaciją ir nėštumo nutraukimą, ir panaikinti tokią galimybę trečiosioms šalims, pavyzdžiui, globėjams, gydytojams ir teismams, kaip rekomenduojama Neįgaliųjų teisių konvencijoje (Ispanija);

100.150. Toliau stengtis ginti neįgalius asmenis nuo smurto, išnaudojimo ir prievartos (Rytų Timoras);

100.151. Priimti aiškią tautinėms mažumoms priklausančių asmenų apsaugos teisinę sistemą⁶ (Kroatija);

100.152. Dėti pastangas siekiant užtikrinti etninėms mažumoms priklausančių asmenų socialinę ir ekonominę gerovę⁷ (Kroatija);

100.153. Baigti Tautinių mažumų įstatymo priėmimo procesus (Turkija);

100.154. Priimti Tautinių mažumų įstatymą, kuriuo būtų ginamos tautinių mažumų teisės į kalbą vadovaujantis Lietuvos tarptautiniais įsipareigojimais (Lenkija);

100.155. Priimti atitinkamą Tautinių mažumų įstatymą (Rusijos Federacija);

⁶ Vykstant interaktyviam dialogui rekomendacija suformuluota taip: priimti aiškią tautinėms mažumoms priklausančių asmenų apsaugos teisinę sistemą ir ratifikuoti Europos regioninių arba mažumų kalbų chartiją, taip pat dėti pastangas siekiant užtikrinti etninėms mažumoms priklausančių asmenų socialinę ir ekonominę gerovę.

⁷ Vykstant interaktyviam dialogui rekomendacija suformuluota taip: priimti aiškią tautinėms mažumoms priklausančių asmenų apsaugos teisinę sistemą ir ratifikuoti Europos regioninių arba mažumų kalbų chartiją, taip pat dėti pastangas siekiant užtikrinti etninėms mažumoms priklausančių asmenų socialinę ir ekonominę gerovę.

100.156. Toliau remti tautinių mažumų teises pasitelkiant teisinę sistemą (Maldyvai);

100.157. Baigti Tautinių mažumų įstatymo priėmimo procesus (Armėnija);

100.158. Priimti Tautinių mažumų įstatymo projektą ir veiksmingai saugoti kalbų, religijų, kultūrų ir tapatybės skirtumus (Kosta Rika);

100.159. Toliau stiprinti visapusiškas iniciatyvas, kuriomis skatinamas migrantų, etninių mažumų, moterų ir vaikų, ypač romų bendruomenei priklausančių asmenų, švietimas (Venesuela);

100.160. Užtikrinti, kad institucijos pripažintų mažumų nuomonę ir joms kylančias problemas ir įtrauktų mažumas į joms poveikį turinčių sprendimų priėmimo procesą (Lenkija);

100.161. Išspręsti visus iki šiol dar neišspręstus su mažumų teisėmis susijusius klausimus, įskaitant klausimus dėl oficialaus mažumų kalbų vartojimo ir kokybiško mokymo mažumų kalbomis užtikrinimo (Serbija);

100.162. Toliau įgyvendinti romų bendruomenės integracijos planą, kuriuo Socialinės apsaugos ir darbo ministerija siekia įtraukti į darbo rinką šiai pažeidžiamai grupei priklausančius asmenis (Venesuela);

100.163. Toliau įgyvendinti Nacionalinę romų integracijos strategiją ir tobulinti tas sritis, kurias buvo nurodyta tobulinti 2014 m. Europos Komisijos pažangos vertinime (Australija);

100.164. Spartinti ir stiprinti migrantų integraciją į Lietuvos visuomenę rengiant sąmoningumo ugdymo kampanijas ir švietimo programas, taip pat užkertant kelią neapykantos proveržiams ir tiriant tokius atvejus (Kanada);

100.165. Toliau stengtis sudaryti migrantų integracijai tinkamas sąlygas, gerinti jų gyvenimo ir darbo sąlygas (Vokietija);

100.166. Priimti išsamią pabėgėlių integracijos strategiją, kuri apimtų veiksmingas integracijos priemones ir kuria būtų užtikrinta didesnė socialinė parama pabėgėliams integracijos proceso metu (Egiptas);

100.167. Pagerinti priimamiems užsieniečiams registracijos centruose teikiamas paslaugas ir teikti alternatyvias registracijos paslaugas, visų pirma specialiųjų poreikių turintiems prieglobsčio prašytojams (Irakas);

100.168. Parengti veiksmus, kuriais būtų pagerintos prieglobsčio prašytojų gyvenimo sąlygos, ir vengti diskriminacijos dėl tautybės ar kilmės (Čilė);

100.169. Imtis priemonių siekiant aprūpinti tapatybės dokumentais asmenis be pilietybės ypatingą dėmesį skiriant romams (Vengrija);

100.170. Priimti priemones, kurios būtinos asmenų be pilietybės skaičiui sumažinti (Panama);

100.171. Per pagrįstą laiką baigti tyrimą dėl Lietuvos dalyvavimo CŽV nusikaltėlių perdavimo ir slapto įkalinimo programose (Irano Islamo Respublika);

101. Toliau pateiktai rekomendacijai Lietuva nepritarė ir pateikė paaiškinimą:

101.1. Nustoti perrašinėti ir aiškinti istoriją taip, kaip patinka, įskaitant vidurinių ir aukštųjų mokyklų vadovėliuose pateikiamą istoriją (Rusijos Federacija);

102. Lietuva negali palaikyti 101.1 punkte nurodytos rekomendacijos, nes jos manymu ji nesusijusi su žmogaus teisėmis ir neatitinka JT ŽTT rezoliucijose Nr. 5/1 ir Nr. 16/21 nurodyto peržiūros pagrindo.

103. Visos šioje ataskaitoje pateiktos išvados ir (arba) rekomendacijos išreiškia pateikiančios valstybės (-ių) ir (arba) valstybės, kurios peržiūra atliekama, poziciją. Jos neturėtų būti aiškinamos taip, kad joms darbo grupė pritaria kaip visuma.

Priedas

Delegacijos sudėtis

Lietuvos delegacijos, vadovaujamos teisingumo viceministro Pauliaus Gričiūno, sudėtis:

- J. E. Andrius Krivas, Lietuvos nuolatinės atstovybės Ženevoje ambasadorius;
- Lina Saulėnaitė-Višinskienė, Vyriausybės kanceliarijos Užsienio ir ES reikalų skyriaus patarėja;
- Irina Urbonė, Vidaus reikalų ministerijos Teisės departamento direktorė;
- Rimvydas Valentukevičius, Generalinės prokuratūros Baudžiamojo persekiojimo departamento vyriausiojo prokuroro pavaduotojas;
- Vygantė Milašiūtė, Teisingumo ministerijos Tarptautinės teisės departamento Tarptautinių sutarčių teisės skyriaus vedėja;
- Donatas Butkus, Užsienio reikalų ministerijos Jungtinių Tautų, tarptautinių organizacijų ir žmogaus teisių departamento Žmogaus teisių skyriaus vedėjas;
- Aušrutė Armonavičienė, Sveikatos apsaugos ministerijos Motinos ir vaiko sveikatos skyriaus vedėja;
- Neringa Dulkinitė, Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos Tarptautinės teisės skyriaus vyriausioji specialistė;
- Ona Čepulėnienė, Švietimo ir mokslo ministerijos Bendrojo ugdymo departamento Pagrindinio ir vidurinio ugdymo skyriaus vyriausioji specialistė;
- Gražina Sluško, Tautinių mažumų departamento Ryšių su tautinėmis bendrijomis skyriaus vyriausioji specialistė;
- Inga Miltenytė, Lietuvos Respublikos nuolatinės atstovybės prie Jungtinių Tautų biuro Ženevoje pirmoji sekretorė;
- Augustinas Normantas, Seimo kontrolieriaus įstaigos vadovas;
- Vytautas Valentinavičius, Seimo kontrolieriaus įstaigos vyriausiasis specialistas (komunikacijai).